освіти. Слід зауважити, що заходи, заплановані до виконання у перші три місяці 2026-го ще чекають свого прогресу. Зокрема пункт 1.5.1**,** що націлений на реформу щодо фахової підготовки юристів.

Резюмуючи викладене слід констатувати, що гармонізація юридичної освіти є фундаментом для взаємного визнання кваліфікацій та успішної інтеграції України до єдиного правового простору ЄС. Пріоритетними кроками мають стати: розробка спільних магістерських програм із європейськими університетами, підвищення мовної компетенції викладачів та студентів, а також системне оновлення освітніх стандартів спеціальності «Право» з акцентом на практичні навички правозастосування в європейському контексті.

Список використаних джерел

1. Арабаджи Н. Б. Генеза виникнення юридичної освіти й науки в Україні. *Київський часопис права*. 2025. №2. С. 9-15.

2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Угоду ратифіковано із заявою Законом № 1678-VII від 16.09.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

3. Деякі питання забезпечення переговорного процесу про вступ України до Європейського Союзу за кластером 1 “Основи процесу вступу до ЄС”: Розпорядження Кабінету міністрів України від 14.05.2025. № 475-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475-2025-%D1%80#Text

Тетяна Коломоєць,
декан юридичного факультету Запорізького національного університету, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України

ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПРАВООХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ» У ЗВО УКРАЇНИ: ВЖЕ НАСТАВ ЧАС ДЛЯ ВПРОВАДЖЕННЯ «МОНОМОДЕЛІ» ЗВО ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ ЧИ ВСЕ Ж ТАКИ ЩЕ ПРОТРИМАЄМОСЯ З ІСНУЮЧОЮ «ПОЛІМОДЕЛЛЮ» РІЗНИХ ЗВО ?

В умовах «шаленого» попиту держави і суспільства на фахівців, безпосередньо долучених до професійної реалізації правоохоронної функції

держави в умовах дії правового режиму воєнного стану актуалізує питання «якості» підготовки таких фахівців у ЗВО України. Спеціальність «Правоохоронна діяльність» - різновид «регульованої спеціальності», спеціальності, яка включена до переліку тих, для яких запроваджено додаткове нормативне регулювання [1] щодо змістовного наповнення, кадрового, інформаційного, методичного супроводу, матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу та формування у здобувачів підґрунтя для їх професійної практичної реалізації, з огляду на важливість тих професій, доступ до яких отримують випускники, для існування суспільства та ефективності функціонування держави в цілому як у стандартних умовах, так і в умовах глобальних викликів, загроз для її цілісності, незалежності, міжнародної правосуб'єктності, для реалізації та захисту основоположних цінностей тощо. Навіть побіжне ознайомлення із Переліком таких спеціальностей дозволяє вести мову про те, що кожна із них зорієнтована на формування кадрового ресурсу, функціонування якого забезпечує життєдіяльність держави, реалізацію внутрішніх та зовнішніх функцій в умовах різних правових режимів. І цілком логічним є включення до відповідного Переліку й спеціальності «Правоохоронна діяльність» (код спеціальності К9, шифр галузі знань «К», галузь знань «Безпека та оборона» [1]), із детальним унормуванням засад її набуття у Стандартах вищої освіти для всіх рівнів вищої освіти [2]. Більше того, варто особливу увагу звернути на назву тієї галузі знань, до якої ця спеціальність включена («Безпека та оборона»), на відміну від, наприклад, спеціальності «Право», яка також є «регульованою», однак включеної до іншої галузі знань – «Бізнес, адміністрування та право», що додатково підкреслює «унікальність», «особливість» спеціальності «Правоохоронна діяльність», підготовка здобувачів за якою вимагає дещо інших умов, ніж підготовка майбутніх правників.

Аналіз змісту Стандартів вищої освіти для спеціальності «Правоохоронна діяльність» дозволяє стверджувати, що унормовано досить «жорсткі» нормативи стосовно кадрового, інформаційного, матеріально-технічного

забезпечення підготовки здобувачів вищої освіти, із «посиленою спеціалізацією» відповідних вимог для спеціалізації 262.01 «Правоохоронна діяльність у прикордонній сфері», 262.02 «Правоохоронна діяльність військових частини і підрозділів Національної гвардії України» у частині спеціальних компетентностей та результатів навчання [2], що цілком логічно передбачає посилений акцент на створення відповідного спеціалізованого підґрунтя для професійної реалізації випускників відповідних освітніх програм спеціальності «Правоохоронна діяльність». Це дає підстави для можливого умовного поділу нормативів підготовки здобувачів за спеціальністю «Правоохоронна діяльність» на два блоки – загальний та спеціальний (деталізований), що зовсім не означає «спрощений» характер першого блоку й спроможність будь-якого ЗВО забезпечити ефективну підготовку здобувачів за спеціальністю «Правоохоронна діяльність», що актуалізує, у свою чергу, питання, а чинна «полімодель» (мікс різних за підпорядкованістю, правом власності тощо) ЗВО України є дієвою, ефективною у підготовці майбутніх фахівців для реалізації правоохоронної функції держави?

Аналіз офіційних даних на сайті Нацагентства стосовно процедур акредитації освітніх програм за спеціальністю «Правоохоронна діяльність» свідчить, що відповідна підготовка здійснюється за всіма рівнями вищої освіти, із стійкою тенденцією зменшення кількості суб’єктів надання відповідних освітніх послуг по мірі «просування вверх» по рівням освіти [3]. При цьому також має місце підготовка здобувачів різними ЗВО, серед яких: ЗВО зі специфічними умовами навчання (наприклад, ДонДУВС, ХНУВС, Національна академія Державної прикордонної служби України тощо), «цивільні» ЗВО (наприклад, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»), а також ЗВО приватної форми власності (наприклад, Класичний приватний університет). Це, беззаперечно, створює достатньо підстав для реалізації особами права на вищу освіту для подальшої професійної реалізації у сфері реалізації правоохоронної функції держави. Водночас, аналіз тих самих даних на сайті Нацагентства свідчить про розмаїття результатів проходження процедур акредитації освітніх

програм ЗВО, що здійснюють підготовку здобувачів, - із непоодинокими, на жаль, «умовними» оцінками за одним-декількома критеріями (найпоширенішими є 2,6,7,8 критерії) [3]. І така тенденція стосовно результативності є досить стійкою за останні два-три роки. Чи є вона випадковою? Напевно, що ні. Так, зокрема, аналіз змісту Стандарту вищої освіти для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності «Правоохоронна діяльність» свідчить, що у розділі Х «Додаткові вимоги до організації освітнього процесу для освітніх програм … », передбачено « … наявність власної матеріально-технічної інфраструктури та технічних засобів навчання, які забезпечують формування спеціальних компетентностей та програмних результатів навчання ….» [2], із уточненням, що є «спеціальним обладнанням» як складова «специфічних умов навчання». Якщо для ЗВО зі специфічними умовами навчання ця вимога є звичною й реалістичною у реалізації, тоді як для більшості «цивільних» ЗВО виконання цієї вимоги є досить проблематичним. А у поєднанні із вимогами щодо достатнього обсягу кадрового ресурсу забезпечення реалізації відповідних освітніх програм, із відповідним досвідом практичної роботи у сфері реалізації правоохоронної функції держави, із систематичним проходженням підвищення кваліфікації та стажування (в т.ч. й закордонного) на базі органів, уповноважених реалізовувати зазначену функцію держави (що також є частиною «специфічних умов навчання»), взагалі виникає питання спроможності «цивільних» ЗВО забезпечувати ефективну підготовку конкурентоспроможних здобувачів, а у подальшому випускників освітніх програм за спеціальністю «Правоохоронна діяльність».

З огляду на це та із урахуванням законопроєктних ініціатив держави стосовно визначення тенденцій реформування вищої юридичної освіти (проєкти Концепції реформи юридичної (правничої) освіти та Концепції проєкту Закону України про вищу юридичну освіту та первинний доступ до правничої професії), результатів виконання «домашнього завдання» України на шляху до членства у ЄС («Оновлений контрольний список з питань

верховенства права» [4]), доцільним вбачається: а) чітке розмежування ЗВО з підготовки здобувачів вищої освіти зі спеціальностей «Право» і «Правоохоронна діяльність», із впровадженням «мономоделі» для підготовки останніх із ЗВО зі специфічними умовами навчання; б) у перехідний період збереження «полімоделі», із кооперацією «цивільних» ЗВО та ЗВО зі специфічних умов навчання щодо набуття здобувачами спеціальних компетентностей.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Переліку спеціальностей на рівні вищої освіти, що передбачають доступ до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання : Наказ Міністерства освіти і науки України від 27 лют. 2025 р. № 373. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0394-25#Text (дата звернення: 23.03.2026).

2. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 30 квіт. 2020 р. № 578 : у редакції наказу МОН від 28 трав. 2024 р. № 769. URL: https://osvita.ua/doc/files/news/923/92304/66619045ac773489950165__1_.pdf (дата звернення: 23.03.2026).

3. Акредитаційні справи. *Офіційний сайт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.* URL: https://public.naqa.gov.ua/ (дата звернення: 23.03.2026).

4. The Updated Rule OF Law CHecklist. Adopted by the Venice Commission at its 145th Plenary Session (Venice, 12-13 December 2025). URL: https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2025)002-e (дата звернення: 23.03.2026).

Володимир Комашко,
завідувач відділу правової та антикорупційної політики центру безпекових досліджень Національного інституту стратегічних досліджень, доктор філософії в галузі права, старший дослідник,

Олександр Шамара,
радник директора Державної наукової установи «Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України», доктор філософії в галузі права, старший дослідник, доцент